

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tal-11 ta' Jannar, 2005

Citazzjoni Numru. 2331/1999/1

Mediterranean Diamonds Limited

Versus

Sonia Bajjada

F'din il-kawża s-soċjetà attriċi qiegħda tfittex li tiegħu lura mingħand il-konvenuta l-prezz li ħallsitha għax-xiri ta' ħwejjeg illi wara irriżulta li l-konvenuta ma setgħetx tbigħhom għax kienu misruqa.

Iċ-ċitazzjoni tgħid illi s-soċjetà attriċi kienet xtrat mingħand il-konvenuta biċċiet ta' deheb, uħud minnhom b'ħaġar prezzjuż, bil-prezz ta' elf, erba' mija u ħamsa u disgħin lira u tmenin ċenteżmu (Lm1,495.80). Wara illi kien sar il-bejgħ lill-attriċi, il-pulizija għamlet tfittxija fil-ħanut tagħha u ikkonfiskat id-deheb illi l-attriċi kienet xtrat mingħand il-konvenuta. Irriżulta illi dak id-deheb il-konvenuta kienet serqitu lil terzi u għalhekk ma kienx tagħha. Wara illi ttieħed mingħand l-attriċi, parti mid-deheb ingħata lura lis-sidien u parti nżamm mill-pulizija. Ittieħdu wkoll passi kriminali mill-pulizija kontra l-konvenuta.

Billi tgħid illi d-deheb xtratu mingħand il-konvenuta *in bona fide*, is-soċjetà attriċi fetħet din il-kawża u qiegħda titlob illi l-qorti:

1. tgħid illi l-konvenuta għandha tagħti lill-attriċi elf, erba' mija u ħamsa u disgħin lira u tmenin ċenteżmu (Lm1,495.80), prezz ta' deheb mibjugħ mill-konvenuta lill-attriċi meta l-konvenuta kienet taf illi dak id-deheb kien misruq; u

2. tikkundanna lill-konvenuta tħallas lill-attriċi elf, erba' mija u ħamsa u disgħin lira u tmenin ċenteżmu (Lm1,495.80) flimkien ma' l-ispejjeż tal-kawża.

Il-konvenuta ma ipprezentatx nota ta' eċċezzjonijiet fiż-żmien li tagħti l-liġi wara li kienet notifikata, iżda b'sentenza tas-16 ta' Mejju 2000¹ din il-qorti tatha l-fakoltà illi tressaq l-eċċezzjonijiet tagħha, u l-konvenuta ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

1. is-soċjetà attriċi kienet *in mala fide*, u kienet taf sew mnejn kienu ġew uħud mill-ħwejjeġ mibjugħa lilha; u

2. għall-prezz imħallas mill-attriċi, il-konvenuta kienet ikkonsenjat ukoll xi dehbijiet li kienu f'idejha b'mod leċitu; is-soċjetà attriċi ma tatx kont ta' dawn id-dehbijiet, illi x'aktarx bigħet lil terzi, u għalhekk qiegħda tfittex li tistagħna bla mistħoqq billi titlob illi jintraddilha wkoll il-prezz ta' dawk id-dehbijiet.

Din il-kawża saret għax il-konvenuta bieghet lill-attriċi xi ħwejjeġ tad-deheb li kienu misruqa. Għal dawn il-ħwejjeġ l-attriċi ħallsitha elf, erba' mija u ħamsa u disgħin lira u tmenin ċenteżmu (Lm1,495.80). Wara, iżda, il-pulizija ikkonfiskat mingħand l-attriċi l-ħwejjeġ misruqa biex troddhom lil sidhom, u għalhekk l-attriċi issa qiegħda tfittex li tieħu lura mingħand il-konvenuta dak li ħallsitha għal dawk il-ħwejjeġ. Il-konvenuta ma hijiex qiegħda tiċhad illi bieghet lill-attriċi xi ħwejjeġ misruqa, iżda qiegħda tgħid illi mhux dak kollu li għalih tħallset elf, erba' mija u ħamsa u disgħin lira u tmenin ċenteżmu (Lm1,495.80) kien misruq u wkoll illi l-attriċi kienet taf sew illi xi wħud mid-dehbijiet kienu misruqa.

Għalhekk f'din il-kawża rridu naraw:

1. jekk is-soċjetà attriċi kinitx *in bona fide* meta xtrat id-deheb mingħand il-konvenuta, għax jekk kienet *in mala*

¹ Foll. 23 et seqq.

fide ma għandhiex jedd tiegħu lura mingħand il-konvenuta dak li f'allsitha billi jgħodd il-prinċipju *in pari turpitudinis causa melior est causa possidentis*; u

2. jekk id-deheb kienx kollu misruq, għax jekk parti minnu kien f'idejn il-konvenuta bla ksur tal-liġi s-soċjetà attriċi tkun qiegħda tistagħna bit-telf tal-konvenuta jekk din tkun imġiegħla troddilha wkoll kemm kien jiswa dak id-deheb, u *nemo debet aliena iactura locupletari*.

Ix-xiri sar minn Charles Damato, direttur tas-soċjetà attriċi li kellu s-setgħa li jixtri f'isimha². Dan xehed illi l-prassi tas-soċjetà meta jinxtara deheb mill-idejn hija illi tintalab il-karta ta' l-identità ta' min ibigħ, u din tkun registrata billi jitniżżel in-numru fuq il-borża fejn jitqiegħed id-deheb mixtri. Ix-xiri ma sarx f'okkażjoni waħda, għax il-konvenuta kemm-il darba marret, daqqa tbigħ xi biċċiet u daqqa biċċiet oħra.

Għall-ewwel dan ix-xhud ta lill-qorti x'tifhem illi n-negozju mal-konvenuta kien normali fis-sens li din urietu l-karta ta' l-identità tagħha meta talabhielha qabel ma sar in-negozju³; kien biss waqt il-kontro-eżami, u mhux mingħajr tlaqliq, illi stqarr illi l-konvenuta ma writux il-karta ta' l-identità fl-ewwel okkażjoni meta xtara d-deheb mingħandha u f'allsaha għalih⁴. Aktar 'il quddiem mill-kontro-eżami f'areġ ukoll illi l-konvenuta kienet tat lil Damato isem u indirizz foloz; sar jaf illi l-isem li tatu kien falz meta ċempel fl-indirizz li tatu⁵. Meta, wara li sar jaf illi l-konvenuta kienet tatu isem falz, il-konvenuta reġgħet marret għandu biex tbigħlu aktar deheb, Damato insista li turih il-karta ta' l-identità, u l-konvenuta writhielu u hekk seta' jikkonferma li tassew kienet tatu isem falz. Minkejja dan, xorta reġa' xtara mingħandha u f'allsaha⁶.

Meta tqis din l-imġieba ta' Charles Damato tista' tasal biss għal waħda minn żewġ konkluzjonijiet: jew kien tassew inġenwu jew inkella, forsi għax ra possibbiltà ta' qligħ tajjeb, kien iddeċieda li jagħlaq għajnejh. Charles Damato huwa direttur tas-soċjetà attriċi, fdat bis-setgħa li jixtri u

² Ara x-xhieda ta' Vincent Gatt fis-seduta tat-8 ta' Mejju 2001, fol. 64.

³ Ara x-xhieda ta' Charles Damato fis-seduta tat-8 ta' Mejju 2001, fol. 79.

⁴ *Ibid.* fol. 96.

⁵ *Ibid.* fol. 97.

⁶ *Ibid.* foll. 102 et seqq. u fol. 112.

jbigħ metall prezzjuż u li jmexxi ħanut. Il-qorti ma temminx li kien inġenwu.

Dwar min jitqies *in bona fide* u min *in mala fide*, l-art. 531 tal-Kodiċi Ċivili jgħid hekk:

531. (1) Persuna li, għal raġunijiet li għandhom mis-sewwa, taħseb li l-ħaġa li tippossjedi hija tagħha, hija pussessur ta' bona fidi.

(2) Min jaf, jew minħabba ċ-ċirkostanzi għandu jaħseb li l-ħaġa li jippossjedi hija ta' ħaddieħor, huwa pussessur ta' mala fidi.

Iċ-ċirkostanzi tal-każ kien imisshom jagħtu lil Charles Damato raġuni biex jaħseb ħażin, u għalhekk ma kienx "għal raġunijiet li għandhom mis-sewwa" jekk tassew emmen illi l-ħwejjeġ li bigħitlu l-konvenuta kienu tassew tagħha. Ma kienx imissu jixtri l-ewwel darba meta l-konvenuta, kontra l-prassi tas-soltu, ma writux il-karta ta' l-identità; aktar u aktar ma kienx imissu jkompli jixtri d-drabi ta' wara meta kien jaf li l-isem li kienet tatu kien wieħed falz. Meta xorta xtara f'dawk iċ-ċirkostanzi, għall-għani jiet kollha tal-liġi ċivili kien *in mala fide*, u, ladarba hu kien direttur tas-soċjetà attriċi bis-setgħa li jidher għaliha u jiddeċiedi għaliha, kienet *in mala fide* s-soċjetà attriċi wkoll.

Mix-xhieda ħareġ ukoll illi s-soċjetà attriċi kienet bigħet xi wħud mid-dehbijiet li xtrat mingħand il-konvenuta, u fuq dawk il-biċċiet li bigħet għamlet qligħ ta' mitejn u sitta u tmenin lira (Lm286)⁷. Fi kliem ieħor, mhux biss ġabret il-flus li ħarġet għal dawk il-biċċiet, iżda wkoll għamlet qligħ; minkejja dan, mingħand il-konvenuta qiegħda tfittex li tiġbor il-prezz kollu li ħarġet, u hekk tagħmel qligħ minn fuq daharha.

Dan l-għemil jixbah ħafna lil dak ta' min irid iqarraq.

Għalkemm il-fatt illi s-soċjetà attriċi ma fetħitx din il-kawża b'idejha ndaf għal kollox ma jfissirx bilfors illi kienet *in mala fide* meta xtrat, madankollu, din l-imġieba tagħha tkompli ssaħħaħ il-konkluzjoni li l-qorti waslet għaliha qabel, *viz.* illi x-xiri ma sarx *in bona fide*.

Billi l-attriċi kienet *in mala fide*, u għalhekk kienet *in pari turpitudinis causa* mal-konvenuta, il-qorti ma tagħzilx bejniethom, u t-tnejn jibqgħu b'li ħadu.

⁷ Ara x-xhieda ta' Vincent Gatt fis-seduta tal-21 ta' Frar 2003, *fol.* 140.

Kopja Informali ta' Sentenza

Għal din ir-raġuni l-qorti, wara li tilqa' l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenuta, tiċċhad it-talbiet tas-soċjetà attriċi. Kull parti għandha tħallas l-ispejjeż tagħha, iżda l-ispejjeż tar-reġistru tħallashom l-attriċi.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----